

Войтюк О.С.,
доктор філософії, старший викладач кафедри
міжнародних відносин і політичного менеджменту,
Державний університет «Житомирська політехніка», м. Житомир.

КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ НА ТЛІ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Дипломатичні представники (дипломати) відіграють важливу роль у забезпеченні ефективної взаємодії і збереженні добрих відносин між державами, тому їх компетентності є критичним фактором успіху дипломатичної діяльності. З огляду на зростання впливу недержавних акторів і швидкі зміни у міжнародному праві, збереження високих етичних стандартів у роботі дипломатів є особливо важливим для підтримки довіри до міжнародних інституцій та забезпечення справедливості у міжнародних відносинах.

Традиційний образ дипломата, який започатковано Бомарше, залишається актуальними й сьогодні - він відображений у його словах: «Прикидатися, ніби не розумієш того, про що насправді знаєш, та, начебто, розумієш те, що не знаєш; уважно спостерігати за тим, що здається незрозумілим, і ігнорувати те, що добре відоме; творити видимість таємничості з того, що не є секретом, і створювати видимість роздумів, залишаючись із пером у руці, навіть коли в голові немає жодної думки; вдавати з себе вагому персону, організовувати шпигунську діяльність, підкуповувати зрадників, розкривати печатки, перехоплювати листи й виправдовувати низькі засоби величністю мети» [1].

Дипломат - це особа, яка представляє інтереси своєї держави та її громадян за кордоном. Сам термін «дипломат» виник від давньогрецького слова «diplōma» (складений удвічі). Первинно це стосувалося письмового документа, який вручався послом главі іноземної держави як підтвердження його повноважень. Нині цей документ відомий як вірча грамота. Дипломат відіграє ключову роль у знаходженні ефективних компромісів, вирішенні конфліктів, запобіганні ескалації кризових ситуацій, а також у розробці зважених рекомендацій і стратегічних пропозицій для урядів і керівників держав. Дипломат має володіти якостями й знаннями, які можна поділити на такі групи:

✓ *Спеціальні знання* дипломатів містять: глибоке розуміння зовнішньополітичної стратегії власної держави; всебічні знання про географію, історію, культуру, політичну, соціальну та економічну ситуацію країни перебування; детальне вивчення міжнародних організацій; досконале володіння механізмами міжнародної комунікації; повне уявлення про глобальну мережу дипломатичних представництв; ґрунтовне знання міжнародного законодавства.

✓ *Професійні навички* дипломатів - майстерність ведення переговорів; розвинені представницькі компетенції; навички керування дипломатичною місією; здатність працювати у міжкультурному середовищі: досконале володіння дипломатичним протоколом.

✓ *Особисті якості* дипломата характеризуються як: комунікативність та харизматичність; інтелектуальна гнучкість; нестандартне креативне мислення; стресостійкість та врівноваженість; емпатійність та тактовність; висока дисципліна та відповідальність; терплячість та виваженість; принциповість та чесність; цілеспрямованість; спостережливість; адаптивність і здатність до командної роботи [2].

Знання мов також є важливим елементом дипломатичної компетенції, адже це дозволяє безпосередньо спілкуватися з партнерами без посередників. Крім того, важливими є навички культурної адаптації та розуміння різних культур і традицій, що сприяє налагодженню довіри та взаєморозуміння з іншими країнами. Дипломат повинен демонструвати високу етичність, здатність зберігати конфіденційність і вміння працювати під тиском, що дозволяє ефективно виконувати свої обов'язки навіть у складних ситуаціях. Серед основних компетентностей дипломатів також виокремлюються:

Підготовка. Дипломат має глибоко вивчати історію, культурні зв'язки та міжнародні відносини, а також теорію і практику дипломатії, що є критично важливими для ведення переговорів і досягнення взаємовигідних результатів.

Для ефективної роботи дипломат також повинен вміти критично оцінювати політичні, економічні та соціальні процеси в країні перебування.

Реактивність і проактивність. Дипломат повинен активно використовувати можливості (стажування та робочий досвід), які відкриваються у результаті глобальних подій, й демонструвати проактивність у кожному завданні. Це дозволяє не тільки адаптуватися до складних ситуацій, але й ефективно вирішувати їх.

Професіоналізм. Ведення переговорів, написання офіційних листів, запитів і навіть неформальні дискусії мають здійснюватися на найвищому рівні. Аналітичні здібності, увага до деталей та холонокровність у стресових ситуаціях є ключовими компетенціями для успішної дипломатичної діяльності. Дипломат також повинен дотримуватися субординації, навіть якщо не згоден з рішеннями керівництва, та виконувати їх з максимальною ефективністю.

Об'єктивність і чесність. Дипломат зобов'язаний діяти неупереджено, послуговуватися принципами справедливості, не допускати впливу особистих переконань або упереджень на свої рішення. Дипломат завжди представляє інтереси своєї країни та зобов'язаний поважати суверенітет інших держав, уникати особистої неповаги до дипломатів чи лідерів інших країн.

Стійкість. Пунктуальність, надійність та відданість є основою роботи дипломата, проте важливим є вміння витримувати тиск і долати виклики та поразки.

Лідерство і командна робота. Ефективний дипломат поєднує власні лідерські якості (коли він може сформулювати бачення) з вмінням працювати в команді для досягнення конкретних цілей. Він здатен формулювати чітке бачення, організувати роботу колективу, налагоджувати стосунки та довіру і мотивувати співробітників. Успіх дипломатії ґрунтується на співпраці, а робота в команді сприяє вдосконаленню лідерських якостей.

Терпіння. Під час переговорів дипломат повинен показати себе жорстким та ефективним, щоб досягти найоптимальнішого результату. Метою дипломата є досягнення результатів, які повинні відповідати національним інтересам. Він повинен досягти найкращого результату переговорів, максимально наближеного

до національних інтересів, принаймні, до рівня можливого. Важливою стратегією є прийняття чітких червоних ліній і відмова від компромісів за їхніми межами.

Швидкість і вирішення проблем. Робота дипломата вимагає вміння швидко адаптуватися до змінних умов, ефективно планувати свою діяльність, розставляти пріоритети та раціонально використовувати час.

Комунікбельність. Під час спілкування дипломат повинен вміти правильно і швидко писати, а також вільно та лаконічно висловлюватися усно, щоб мати можливість швидко та якісно готувати проспекти, резюме і звіти. Дипломатична комунікація наділена чіткими формальними правилами, яка зазнала важливих змін разом з історичними та суспільними змінами.

Міжкультурна комунікація. Професійний дипломат повинен бути обізнаний зі звичаями та історією своєї країни та поважати різні традиції та ідеали інших країн, що називається «культурна адаптивність» [3; 4].

Отже, у сучасних умовах, ефективне володіння комунікативними навичками, етичними стандартами, міжкультурною компетентністю та здатністю адаптуватися до нових технологічних реалій стає необхідною умовою для успішного виконання дипломатичних місій.

Список використаних джерел:

1. Дипломатична та консульська служба: КЛ / укл. Латишева В. В., Чістякова І. М., Бабіна В. О. Одеса: ОНПУ, 2020. 76 с.
2. Балануца О.О. Родзинки дипломатії: навч. посіб. Дніпро: Середняк Т.К., 2022. 148 с.
3. Nsemba Edward Lenshie, Isa Mohammed. Introduction to diplomacy / A Beginner's Guide for Undergraduate Students of Political Science and International Relations and Peace Studies and Conflict Resolution. MustardPrints Tech. 2022. P. 68-202. URL: <http://surl.li/ysjzkj> (дата звернення 08.12.2024).
4. Міністр Кулеба виголосив сім принципів української дипломатії воєнного часу. URL: <http://surl.li/veojca> (дата звернення 08.12.2024).